

Redaktion

Ingvar Karlberg, redaktör och ansvarig utgivare
Viveca Larsson, redaktionssekreterare

Socialmedicinsk tidskrifts styrelse/nätverk

Kristina Alexandersson, Peter Allebeck, Preben Bendtsen, Kerstin Ekberg, Jan Ekholm, Gunnel Hensing, Sven-Olof Isacson, Leif Svanström, Ragnar Westerling

Vilka insatser skall prioriteras för en bättre folkhälsa?

Martin McKee har beräknat att endast 20% av den minskade dödligheten i Sverige under de senaste 20 åren beror på insatser av sjukvården. Trots det prioriterar lands- ting och kommuner behandlande insatser alltid före de förebyggande.

Om sjukvården svarar för 20% av den ökade livslängden, vad beror de övriga 80% på? Den frågan besvaras delvis i en rapport från United Health Foundation, en fristående organisation som rapporterar om folkhälsa i USA. Enligt rapporten ligger USA på 18:e plats i världen när det gäller "healthy-life expectancy" trots att kostna- derna för sjukvården är mycket högre per capita än i något annat land. Det stämmer med McKees slutsats: dyr sjukvård ger inte bättre hälsa.

Jämförelser mellan de bästa och sämsta staterna ger några svar. Staten Minnesota satsar 185 dollar per person och år på folkhälsoprogram, har den högsta andelen i high-school, låg andel fattiga barn (10%) och den lägsta andelen utan sjukförsäkring (9%). Effekten är bl a en spädbarnsdödlighet på 0,5% mot 0,7% i USA som helhet (vilket ger 28:e plats i världen!). Staten Louisiana satsar 22 dollar på folkhälsa, 20% saknar sjukvårdsförsäkring, andelen fattiga barn är 25%. Effekten är dubbelt så hög spädbarnsdödlighet som i Minnesota och antalet förlorade år till följd av död före 75 år är 100 per 1000 i Louisiana mot 55 i Minnesota.

Slutsatsen är att även i ett högindustrialiserat informationssamhälle är struktu- rella faktorer avgörande för folkhälsan. Livsstilsfaktorer tycks endast modifierar ef- fekterna. Sjukvårdens del av en god folkhälsa är begränsad. Det är därför rimligt att bevisbaserade, strukturella folkhälsoprogram ges en rimlig andel av samhällets insatser mot ohälsa.

Ingvar Karlberg
Redaktör SMT